

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Н. А. Митько, В. Д. Познанська, М. О. Вінтонів, О. Г. Важеніна

**КУРСОВІ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ
ТА ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА**

*(для студентів денної і заочної форм навчання
спеціальності «Українська мова і література»
і заочної форми навчання зі скороченим терміном
спеціальності «Українська мова і література»)*

Вінниця
ДонНУ імені Василя Стуса
2017

УДК 811.161.2
ББК Ш12=411.4*9*
К 93

Укладачі:

Н. А. Митько, ст. викладач
В. Д. Познанська, канд. філол. наук, доц.
М. О. Вінтонів, д-р філол наук, проф.
О. Г. Важеніна, ст. викладач

Рецензент:

Н. П. Шаповалова, канд. філол. наук, доц.

*Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 1 від 21 вересня 2016 р.)*

К 93 Курсові роботи з української мови : методичні вказівки до написання та орієнтовна тематика / Н. А. Митько, В. Д. Познанська, М. О. Вінтонів, О. Г. Важеніна ; за ред. М. О. Вінтоніва. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – 24 с.

Описані основні етапи виконання курсових робіт з української мови та прикладної лінгвістики. Подаються вимоги до технічного оформлення наукових робіт. Пропонується орієнтовна тематика курсових, дипломних та магістерських досліджень з лексикології, фонетики, риторики, діалектології, морфології, синтаксису, методики викладання української мови.

Для студентів денної і заочної форм навчання, прискореної форми навчання, бакалаврантів, магістрантів.

УДК 811.161.2
ББК Ш12=411.4*9*

© Митько Н. А., Познанська В. Д.,
Вінтонів М. О., Важеніна О. Г., 2017
© Донецький національний університет
імені Василя Стуса, 2017

Навчання у виші включає різні форми роботи: слухання лекцій, робота на практичних і лабораторних заняттях, підготовка рефератів і доповіді на семінарах, виконання курсових і дипломних робіт. Написання наукової роботи посідає одне з важливих місць у системі підготовки студента-філолога. Під час написання курсових робіт виявляється загальна мовознавча підготовка студента, його творча ініціатива, вміння самостійно систематизувати, аналізувати й узагальнювати мовні факти. Саме в процесі наукової роботи студент ґрунтовно ознайомлюється з методологічною і науковою літературою, вчиться критично використовувати її у своїх теоретичних засадах і узагальненнях, розвиває навички наукового мислення, наукового дослідження.

Курсові роботи бувають реферативні і дослідницькі. Студент вчиться робити критичний аналіз літератури, її конспектування і цитування, збирання і класифікування власного фактичного матеріалу та його аналізу в аспектах, передбачених планом. Студент повинен навчитися не просто знаходити потрібну наукову інформацію, але й грамотно її опрацювати і показати, як і звідки отримані ті чи інші відомості. Наукова новизна не є обов'язковою для курсової роботи, проте елементи самостійного дослідження піднімають рівень цього твору.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Праця над курсовою роботою проходить ряд етапів:

- вибір теми, об'єкта, предмета дослідження;
- консультації з науковим керівником;
- вивчення літератури з теми роботи, її аналіз;
- складання плану;
- збирання мовного матеріалу, його опрацювання;
- написання тексту дослідження;
- оформлення роботи;
- захист.

Виконати кожен з цих етапів одноразово й остаточно вдається рідко. У процесі роботи доводиться не раз повертатися до вже зробленого й доопрацювати, удосконалювати його.

Збирання літератури – це фактично безперервний процес. У процесі написання роботи попередній план теж зазнає певних змін.

ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Необхідно, щоб тема була актуальною, щоб вона відповідала науковим інтересам студента, щоб була правильно сформульована й передбачала аналіз мовного матеріалу. Від цього значною мірою залежить успішне її виконання. Обрати тему, як правило, допомагає керівник.

Тему курсової роботи студент повинен обрати на початку навчального року. Тема затверджується на засіданні кафедри.

КОНСУЛЬТАЦІЇ З НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ

Перша консультація з науковим керівником відбувається після того, як студент обрав тему свого дослідження. Науковий керівник спрямовує пошуки матеріалів, окреслює їхній обсяг, погоджує загальний хід дослідження. Науковий керівник допомагає також студентові чіткіше з'ясувати об'єкт і предмет дослідження. Він знайомить його з вимогами, що висувуються до курсової роботи, рекомендує літературу, домовляється про консультації, дає поради щодо складання плану. До наступної зустрічі студент самостійно складає орієнтовний список наукової літератури до теми, приблизний план роботи, погоджує їх з керівником.

Консультації повинні відбуватися систематично, планово. Керівник спрямовує дослідження в потрібному напрямі, читає роботу частинами, а потім – і в готовому вигляді, допомагає розв'язувати складні питання, дає практичні поради щодо аналізу матеріалу.

Курсова робота в останньому варіанті повинна бути написана до 30 квітня. Коли робота закінчена й оформлена за всіма правилами, науковий керівник пише на неї відгук і рекомендує оцінку.

ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ З ТЕМИ РОБОТИ

Вивчення літератури з теми дослідження є одним з найважливіших етапів виконання курсової роботи.

Починати роботу над темою слід зі складання списку літератури, до якого повинні увійти методологічні праці вчених-мовознавців і література з теми дослідження (монографії, статті, підручники тощо).

Основну літературу студентові, звичайно, рекомендує науковий керівник. Але потім студент повинен доповнити цей список самостійно, користуючись

покликанням на інші праці, які він знайде в процесі ознайомлення з основною літературою, а також працюючи в науковій бібліотеці університету.

Бібліотека нашого вишу має добре розроблені алфавітні та систематичні (побудовані за системами наук) каталоги книг і журналів, авторефератів дисертацій, довідкові картотеки, різні бібліографічні видання. У каталогах зібрано картки тільки на книги, які є в бібліотеці. Розпочато створення електронного каталогу на програмі ІРБІС. Відкрито онлайн-доступ до повнотекстових баз даних книг видавництва ТОВ «Центр навчальної літератури» (ЦУЛ). Доступ надається лише в локальній мережі ДонНУ за адресою <http://culonline.com.ua/> (Логін: donnu2. Пароль: library).

Студент може користуватися науковою літературою не тільки в читальному залі, а й виписуючи її через абонемент наукового відділу. Можна звернутися до довідково-бібліографічного відділу бібліотеки, де черговий бібліотекар дасть кваліфіковану пораду щодо збирання літератури на обрану тему. До послуг збирача – бібліографічні картотеки, у яких зібрано назви журнальних і газетних статей, окремих статей з різних збірників, назви авторефератів тощо. Дані про нові книги, що надходять до університетської бібліотеки, можна знайти в залі нових надходжень

Цінну інформацію про книги, що надійшли в бібліотеку, можна знайти у щоквартальному тематичному покажчику «Нова література з психолого-педагогічних і філологічних наук». Можна використовувати щоквартальні реферативні журнали і бібліографічні покажчики: «Общественные науки в СССР. Реферативный журнал. Серия 6 : языкознание» (виходить з 1973 р.); «Общественные науки за рубежом. Реферативный журнал. Серия 6 : языкознание» (виходить з 1973 р.); «Новая советская литература по общественным наукам. Языкознание. Библиографический указатель» (виходить з 1954 р.). Слід використовувати довідково-бібліографічні вказівки, що вміщені в останніх номерах журналів «Дивослово», «Українська мова і література в школі», «Українська мова й література в сучасній школі», «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах», «Мовознавство», «Слово і час», «Вопросы языкознания», «Филологические науки».

Усю дібрану літературу з теми дослідження слід виписати на картки й таким чином скласти свою робочу картотеку. Наводимо приклад картки:

Чабаненко В. А. Основи мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища шк., 1984. – 167 с.

Опрацювання наукової літератури здійснюється шляхом конспектування. Конспектування виконується різними способами: докладно, у вигляді точно документованих цитат і стисло, коли переказуються вільно лише принципові

положення. Фрагменти тексту, які використовуватимуться як цитати, повинні бути виписані абсолютно точно, з вказівкою сторінки, на якій вони вміщені.

Спочатку слід уважно прочитати текст, потім, читаючи вдруге, конспектувати.

У конспекті необхідно зазначити автора, назву статті, місце видання, сторінки. Конспектувати потрібно на окремих нумерованих аркушах з полями. Писати слід з одного боку аркуша.

Поряд з такими виписками доцільно вміщувати й записи власних думок, ідей, критичних зауважень, що виникають під час опрацювання наукової літератури.

На основі опрацьованої літератури пишеться історія питання – критичний аналіз джерел, потрібних для розкриття теми.

СКЛАДАННЯ ПЛАНУ

Одним з відповідальних етапів курсової роботи є складання плану. Треба вивчити й узагальнити все зроблене вченими, намітити проблематику дослідження, виробити структуру роботи. У плані називаються розділи, у яких мають бути охоплені не тільки найголовніші, а й другорядні питання, порушені темою. План – це фактично ескіз самої роботи в загальних контурах і конкретних складниках.

Звичайно, будь-який план спочатку є приблизним, робочим. У процесі збирання матеріалу й написанні курсової він може змінюватися і вдосконалюватися.

ЗБИРАННЯ МОВНОГО МАТЕРІАЛУ, ЙОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Матеріалом дослідження можуть бути друковані тексти різних стилів (художнього, публіцистичного, наукового тощо), історичні пам'ятки, словники, діалектні записи, усне спонтанне мовлення. Вибір об'єкта дослідження диктується кожного разу характером обраної теми.

Головним у роботі над курсовим твором є визначення досліджуваного матеріалу, його інформативності, обсягу. Спочатку треба одержати певне уявлення про його надійність, про насиченість його фактами, передбаченими для розгляду. Чим більше фактичного матеріалу є в розпорядженні студента, тим достовірнішими будуть його висновки і твердження.

Фактичний матеріал для роботи можна добирати в різний спосіб. Найкраще виписувати кожен факт на окрему картку, вказуючи щоразу джерело й сто-

рінку. Це буває особливо зручно під час підрахунків і під час систематизації матеріалу: залежно від підходу, принципу, покладеного в основу аналізу, ті самі картки можна групувати в різний спосіб. Це полегшить наступну класифікацію матеріалу як за одним, так і за кількома принципами. Якщо це слова, фразеологізми чи якісь засоби образності, то краще записувати їх у контексті, достатньому для розуміння їхнього значення й поза основним текстом. Факти, які мають значення для роботи, підкреслюються. Якщо контекст значний за обсягом, його можна виписати в скороченому вигляді, тоді на місці пропусків ставляться крапки, взяті в квадратні дужки. Складифіковані картки слід розкласти по конвертах з відповідними написами.

Кожна класифікація – це оцінка матеріалу, яка готує ґрунт для власних концепцій дослідника, веде до широким узагальнень.

НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Завершена наукова робота складається звичайно з таких елементів: вступу, так званої основної частини, яка має назву теми роботи, з відповідними розділами та підрозділами, висновків, додатків (якщо в останніх є потреба), списку літератури. На початку роботи подається план.

У вступі студент повинен умотивувати чітко й коротко актуальність теми, вибір об'єкта, предмета, мету і завдання дослідження, показати практичну значущість роботи, вказати мовний матеріал, на якому будуть проводитися спостереження.

Обов'язковим компонентом вступу є критичний огляд літератури з обраної теми, у якому подається аналіз наукових праць попередників, визначаються основні напрями й проблематика у вивченні теми. Критичний огляд літератури можна продовжити в основній частині, принагідно до висвітлення конкретних питань. Необхідно дбати про те, щоб огляд літератури не виявився суто описово-хронологічним. Студент повинен вступати в дискусію з іншими дослідниками, виробивши свою власну концепцію.

Писати роботу слід саме зі вступу, оскільки тут намічаються її проблематика й тематика, методологічне й методичне спрямування. Але спочатку це буде лише начерк вступу, до нього доведеться ще повертатись.

У так званій основній частині, що називається за темою дослідження і поділяється на окремі розділи, подається опис досліджуваного матеріалу, його інтерпретація. У цій частині подається всебічний і об'єктивний аналіз зібраного мовного матеріалу, підпорядкований тій гіпотезі й тій класифікації, які виробилися на основі опрацювання літератури та вивчення фактичного матеріалу.

Разом із тим бажано зробити власний внесок у вивчення проблеми. Це полягає не тільки в залученні до наукового обігу нового матеріалу, а й глибшому, ніж у попередників, аналізі його, в узагальненні попередніх досліджень та порушенні нових проблем.

Важливо дотримуватися послідовності складників у структурі всієї роботи, а також і в розміщенні конкретного матеріалу в окремих розділах, щоб кожен із них логічно вмотивовував і підтверджував основну ідею твору. Між окремими розділами і підрозділами має бути тісний зв'язок і взаємозалежність.

У процесі аналізу доцільно робити різного роду кількісні та якісні зіставлення та порівняння: різних явищ між собою, проявів того самого явища в різних умовах тощо. У тексті необхідно подавати відповідний ілюстративний матеріал, не перевантажуючи ним тексту. Матеріал для ілюстрацій слід добирати найбільш типовий, найбільш виразний. Для решти вибраного матеріалу дається тільки кількісна характеристика.

Студент повинен вводити в текст покликання на використану літературу. Велика кількість покликань на праці інших дослідників – позитивна риса кожної наукової праці. При цьому важливо не обмежуватися переказом чужих думок, а аргументовано на матеріалі конкретних мовних фактів або власних логічних міркувань заперечувати ці думки або погоджуватися з ними.

У висновках сконцентована сама суть курсової роботи, вміщені істотні наукові результати, узагальнення, підсумки, одержані особисто дослідником. Найважливіша вимога до висновків – їхня стислість і ґрунтовність, у них не варто повторювати зміст вступу, основної частини. У висновках не повинно бути цитат, адже це узагальнення.

Оформлюють висновки у вигляді окремих тез із нумерацією чи без неї.

ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Серед оформлення курсової роботи можна визначити два плани: внутрішній, мовностилістичний (тобто написання самого тексту) і зовнішній, формальний, що враховує технічні вимоги до оформлення наукових творів.

МОВНОСТИЛІСТИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Робота має бути виконана в науковому стилі. Викладати матеріал слід послідовно та аргументовано. Робота повинна характеризуватися різноманітністю граматичних форм, точним слововживанням і бездоганною грамотністю.

Курсову роботу спочатку слід писати в чорновому варіанті. Неодноразово перечитуючи і переписуючи її, відпрацьовують стрункність і логічність викладу, старанно редагують, звіряють ілюстративний матеріал. Оформляють список використаної літератури і тільки після цього завершують чистовик.

ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Текст курсової роботи набирають шрифтом Times New Roman (розмір шрифту – 14, інтервал – 1,5, абзац – 1 см) на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Орієнтовний обсяг курсової роботи 20–25 сторінок. На вступ відводиться до 3-х сторінок. Висновки займають обсяг не більш ніж 3 сторінки. Текст роботи необхідно писати, залишаючи поле ліворуч – 2,5 см, праворуч – 1 см, зверху – 2,5 см, знизу – 2 см. Усі сторінки нумеруються по порядку, починаючи з 3-ої сторінки. Титульна сторінка і сторінка, де вміщений план роботи, не нумеруються.

Заголовки структурних частин роботи «План», «Вступ», назви розділів, «Висновки», «Список використаної літератури» пишуться великими літерами без лапок. Заголовки підрозділів пишуть маленькими літерами з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи подано в додатку.

Цитати подаються в лапках, після яких оформлюються покликання на джерело інформації за допомогою квадратних дужок, напр. [6, с. 15], де 6 – це номер позиції наукового джерела в списку використаної літератури, а 15 – сторінка, на якій вміщена процитована думка. Розділові знаки в реченнях ставляться після дужок покликань.

Приклади виділяють курсивом без лапок.

Список використаної літератури подається наприкінці роботи після основного тексту і вміщує бібліографічні описи всіх джерел, на які покликався автор. Кількість наукових джерел для курсової роботи має бути не менше 20. Список праць слід розмішувати в алфавітному порядку за прізвищами авторів або за першою літерою назви. Бібліографічний опис праці вміщує загальноприйняті дані, а саме:

1. Прізвище автора, його ініціали.
2. Назва праці (без лапок).
3. Місце видання.
4. Рік видання.
5. Кількість сторінок:

Чабаненко В. А. *Основи мовної експресії* / В. А. Чабаненко. – К. : Вища шк., 1984. – 167 с.

Дідківська Л. П. *Про функціонування демінутивів* / Л. П. Дідківська // *Мовознавство*. – 1976. – № 5. – С. 40–48.

Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – 438 с.

Наукові джерела російських авторів подаються в оригіналі (без перекладу):

Шанский Н. М. *Лексикология современного русского языка* / Н. М. Шанский. – М. : Просвещение, 1972. – 215 с.

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Остаточна оформлена робота здається на кафедру до 30 квітня. Науковий керівник пише рецензію на курсове дослідження. У середині травня відбувається захист перед студентами і представниками кафедри.

Готуючись до захисту, студент повинен добре вивчити зміст роботи і підготувати виступ на 5 хвилин, у якому повідомляється тема і мета наукового дослідження, його результати. Студентові необхідно підготуватися до питань з теми.

Успішно виступивши і відповівши на питання студентів і викладачів, доповідач отримує відповідну оцінку за наукову роботу.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

1. Лексичне значення слова і його компонентний характер.
2. Полісемія як семантична варіативність слова.
3. Розвиток багатозначності слів в сучасній українській мові.
4. Значення слова і його сполучуваність.
5. Переносні значення слів в українській мові.
6. Зв'язані значення слів в українській мові.
7. Метафора в поезії Ліни Костенко (або іншого письменника).
8. Синтаксичні й парадигматичні відношення в лексиці.
9. Лексико-семантичні парадигми і їхні види.
10. Варіантність слів в українській мові.
11. Шляхи розмежування полісемії й омонімії в українській мові.
12. Лексичні омоніми і їхні типи в сучасній українській мові (на матеріалі одного–двох томів «Словника української мови» в 11 томах).
13. Пароніми й парономазія в українській мові.
14. Прикметникова синонімія у творах М. Коцюбинського (або іншого письменника).
15. Дієслівна синонімія у творах М. Стельмаха (або іншого письменника).
16. Синонімічний ряд і його структура в сучасній українській мові.
17. Лексичні й контекстуальні синоніми в українській мові.
18. Антоніми в художньому мовленні (на матеріалі творів одного або кількох письменників).
19. Термінологічна лексика в поетичному мовленні (на матеріалі творів одного чи кількох письменників).
20. Запозичена лексика в сучасній періодиці.
21. Діалектизми в творах В. Стефаника (або іншого письменника).
22. Старослов'янізми у творах Т. Шевченка.
23. Розмовна лексика у творах Є. Гуцала (або іншого письменника).
24. Застаріла лексика у творах П. Загребельного (або іншого письменника).
25. Оказіоналізми й потенційні слова.
26. Оказіоналізми у творах Олесея Гончара (або іншого письменника).
27. Експресивна лексика в сучасній поезії (на матеріалі творів одного або кількох поетів).
28. Типи фразеологізмів в сучасній українській мові.
29. Системні відношення у сфері фразеології української мови.
30. Крилаті вислови як вид фразеологізмів української мови.

31. Фразеологізми в романі «Собор» Олеся Гончара (або іншого письменника).
32. Характеристика слова у «Словнику української мови» в 11 томах.
33. Способи тлумачення слова у тлумачних словниках.
34. Ономастична лексика та її види в українській мові.
35. Антропонімічна лексика говірки села (на матеріалі одного села).
36. Топонімічна лексика говірки села (на матеріалі одного села).
37. Шляхи збагачення лексики сучасної української мови.
38. Позакласна робота з лексики української мови в школі.
39. Позакласна робота з фразеології української мови в школі.
40. Робота з фразеологізмами на уроках української мови у 5 класі (або в іншому класі).
41. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови у 5 класі (або в інших класах).
42. Вивчення паронімів на уроках української мови в школі.
43. Явище омонімії в науковій термінології.
44. Морфологічний спосіб творення наукових термінів.
45. Шкільна лексика в творі І. Цюпи «Добротворець» (О. Гончара «Бригантіна», М. Стельмаха «Дума про тебе»).
46. Професійна лексика в романі в романі П. Загребельного «З погляду вічності» В. Собка «Лихобор», О. Гончара «Собор», І. Григурка «Канал», В. Логвиненка «Важка вода»).
47. Семантичні групи наукової термінологічної лексики в сучасній українській поезії (на матеріалі творів окремих поетів).
48. Народні назви одягу, прикрас, взуття.
49. Народні назви шляхів сполучення.
50. Народні назви лікарських рослин (квітів, грибів).
51. Лексика на позначення різноманітних явищ природи в українських діалектах.
52. Лексика рибалок (виноградарів, гончарів, ковалів, городників на ін.) у словниковому складі мови.
53. Застарілі слова в повісті А. Свидницького «Люборацькі».
54. Жаргонізми в романі О. Гончара «Собор» (О. Черногуза «Аристократ із Вапнярки»).
55. Розмовно-побутова лексика в романі П. Загребельного «Переходимо до любові» (О. Гончара «Бригантіна»).
56. Емоційно забарвлена лексика в поемі М. Рильського «Жага».

57. Синонімія фразеологічних одиниць (на матеріалі фразеологічних словників).
58. Омонімія фразеологічних зворотів і вільних сполучень слів.
59. Стилiстичні функції фразеологізмів у романі М. Стельмаха «Чотири броди» (С. Пушика «Страж-гора»).
60. Прізвища, утворені від власних імен, їхні типи і територіальне поширення.
61. Власні імена в творах О. Вишні.
62. Прізвища в гумористичних творах П. Глазового, О. Ковіньки, С. Олійника, О. Черногуза.
63. Структурно-семантичні особливості професійно-термінологічної лексики у мові художньої прози.
64. Склад і структура лексико-стилістичних груп якісних прикметників в українській мові.
65. Варіантність – структурна ознака лексики в історичній прозі Б. Лепкого.
66. Лексичні інновації О. Забужко з погляду нормативності.
67. Фразеологічний натяк як засіб створення сатиричної прагматики художнього тексту.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

1. Особливості словозміни іменника у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
2. Особливості словозміни прикметника у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
3. Особливості словозміни числівника у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
4. Особливості словозміни займенника у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
5. Відносне вираження міри ознаки прикметниками та прислівниками у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
6. Безвідносне вираження міри ознаки прикметника та прислівника у східноstepових (волинсько-подільських) українських говорах.
7. Дієслівна словозміна у східноstepових українських говірках.
8. Полісемія фразеологічних одиниць у східноstepових українських говірках.
9. Синонімія фразеологічних одиниць у східноstepових українських говірках.

10. Прийменник у східностепових українських говірках (інвентар, структура і семантика).

11. Словник лексики традиційних народних ремесел (на матеріалі східностепових українських говірок).

12. Словник побутової лексики (на матеріалі східностепових українських говірок).

13. Інноваційні процеси в лексичній системі східностепових українських говірок.

14. Структура, семантика та функціонування рослинної лексики у східностепових українських говірках.

РИТОРИКА І СТИЛІСТИКА

1. Мовленнєвий етикет українців: привітання.

2. Мовленнєвий етикет українців: вибачення.

3. Структура і мовленнєві особливості наукової доповіді (повідомлення).

4. Привітальна промова: структура і мовленнєві особливості.

5. Етика і мовленнєві особливості звертання.

6. Значення слова у житті людини (на матеріалі народних казок).

7. Слово та його суспільне значення у народних прислів'ях та приказках.

8. Цитата: її місце у різних типах промови.

9. Логічна і семантична структура доведення.

10. Комунікативні якості публічного мовлення.

11. Стилiстичні значення граматичних форм роду в українській мові.

12. Стилiстичні значення граматичних форм часу в українській мові.

13. Емоційно-експресивне забарвлення фразеологізмів української мови.

14. Лексичні засоби вираження емоційно-експресивного забарвлення у творах... .

15. Стилiстичні конотації словотвірних засобів української мови.

16. Трансформація прислів'їв як вияв прагмалінгвістичного варіювання.

17. Стилiстична роль іменникових словосполучень в образній системі художнього твору

18. Етикетні формули у мовленні: привітання, прощання.

19. Девіації у сучасному мовленні: статус та функціонування.

ФОНЕТИКА

1. Фонетичні помилки у текстах телерадіомовлення.

2. Норми українського літературного мовлення (на матеріалі передач Вінницького радіо).

3. Асиміляція приголосних за участю голосу і шуму в українській діалектній мові (на матеріалі однієї говірки).
4. Спрощення в групах приголосних у сучасному усному мовленні (на матеріалі однієї соціальної групи).
5. Відхилення від чергування [о], [е] з [і] в українській літературній мові (на матеріалі художніх творів одного письменника).
6. Подовження приголосних звуків в українській мові (на матеріалі однієї говірки та літературної мови).
7. Складоподіл (фонетичний і орфографічний) в українській літературній мові.
8. Закон милозвучності в українській мові.
9. Інтонаційна побудова синтагми (на матеріалі одного з художніх творів або на матеріалі поезії одного з письменників).
10. Інтонація та її складові (просте речення).
11. Еволюція шиплячих в українській мові.
12. Фонетичні особливості творів Т. Шевченка.
13. Вчення О. О. Потебні про наголос.
14. Засоби евфонії української мови.
15. Культура українського мовлення в умовах білінгвізму (на матеріалі спостережень за мовою жителів обласного центру, села).
16. Орфоепічна культура українського літературного мовлення студентів філологічного факультету (учнів загальноосвітніх шкіл).
17. Основи української орфографії.
18. З історії українського алфавіту.

МОРФОЛОГІЯ

1. Субстантивация.
2. Проніміналізація та перехід займенників в інші частини мови.
3. Адвербіалізація.
4. Перехід прислівників у прийменники.
5. Ад'єктивация.
6. Семантичні можливості форм середнього роду.
7. Семантичні можливості граматичних форм числа.
8. Перехід відносних прикметників у якісні.
9. Ступені якості прикметників та способи їхнього вираження.
10. Граматичні ознаки кількісних числівників та синтаксичний зв'язок кількісних числівників з іменниками.
11. Значення і вживання особових займенників.

12. Зворотний займенник *СЕБЕ*, його значення і вживання.
13. Творення видових пар.
14. Категорія способу дієслів (значення і вживання).
15. Категорія особи (значення і вживання).
16. Категорія часу (значення і вживання).
17. Безособові дієслова.
18. Категорія стану дієслова.
19. Корінь слова.
20. Основа слова.
21. Лексико-семантичний спосіб творення в українській мові.
22. Лексико-синтаксичний спосіб творення в українській мові.
23. Абревіатури.
24. Префіксальний словотвір в українській мові.
25. Суфіксально-префіксальний словотвір в українській мові.
26. Суфіксальне творення іменників.
27. Творення прикметників за допомогою суфіксів.
28. Основоскладання.
29. Засоби вираження наказовості в українській мові.
30. Дієприкметник у системі частин мови.
31. Конструкції з прийменником *ПО* в українській і російській мовах.
32. Функції часток в українській мові.
33. Словотвір неологізмів в українській мові.
34. Словотворча структура збірних іменників.
35. Функціонування дієприслівників у сучасній українській мові.
36. Дослідження діалектизмів у творі М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».
37. Функціонування іменників *pluralia tantum* у сучасній українській мові.
38. Дослідження прономінативів із сукупним значенням в українській мові.
39. Статус і функції збірних іменників в українській мові.
40. Дослідження іменників *singularia tantum* за рівнями української мови.
41. Функціонування ступеньованих форм прикметників та прислівників сучасної української мови.

СИНТАКСИС

1. Розвиток і становлення форм підмета в українській мові.
2. Розвиток і становлення форм простого присудка в сучасній українській мові.
3. Статус і функції складеного іменного присудка.

4. Статус і функції складеного дієслівного присудка.
5. Додаток і засоби його вираження в українській мові.
6. Неузгоджене означення і засоби його вираження в українській мові.
7. Засоби вираження узгодженого означення в українській мові.
8. Семантичне та функціональне навантаження обставини в українській мові.
9. Формально ускладнене просте речення з однорідними членами: статус, функції.
10. Статус і функції односкладних речень в українській мові.
11. Особливості неозначено-особових односкладних речень в українській мові.
12. Функціонально-стилістичне навантаження узагальнено-особових односкладних речень в українській мові.
13. Односкладні інфінітивні речення: особливості функціонального навантаження.
14. Статус і функції безособових односкладних речень в українській мові.
15. Особливості функціонального навантаження вставних слів і конструкцій у структурі формально ускладненого простого речення.
16. Розвиток експресивного навантаження вставлених конструкцій у структурі формально ускладненого простого речення.
17. Вивчення головних членів речення у школі.
18. Вивчення другорядних членів речення у школі.
19. Особливості будови словосполучень в українській мові.
20. Особливості навантаження і вираження відокремлених членів речення у структурі простого ускладненого речення.
21. Складносурядні речення з градаційними сполучниками в усній народній творчості.
22. Розвиток і становлення дієслівного присудка в сучасній українській мові.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Система диктантів і методика їхнього проведення у 5 (6, 7, 8, 9) класі.
2. Система переказів і методика їхнього проведення у 5 (6, 7, 8, 9) класі.
3. Вправи і завдання з ... у шкільному курсі української мови.
4. Система уроків з розвитку зв'язного мовлення у 5 (6, 7, 8, 9) класі.
5. Лінгвістичні ігри на уроках української мови.
6. Епізодична позакласна робота з української мови.
7. Види наочності під час вивчення розділу... .
8. Тестові завдання на уроках української мови (на матеріалі вивчення розділу).

9. Форми перевірки знань, умінь і навичок на уроках української мови.
10. Диференційований підхід під час вивчення розділу... .
11. Загадки (прислів'я) як дидактичний матеріал на уроках української мови.
12. Робота зі словниками на уроках української мови (на матеріалі вивчення розділу...).
13. Залучення усної народної творчості до вивчення розділу «Лексикологія» у 5–6 класах.
14. Краснавчий матеріал на уроках української мови.
15. Використання фразеологічного матеріалу програмових художніх творів на уроках української мови (підбірка вправ і завдань).

ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Складнопідрядне речення у східностепових українських говірках.
2. Складносурядне речення у східностепових українських говірках.
3. Складне речення у східностепових українських говірках.
4. Просте речення у східностепових українських говірках.
5. Словосполучення у східностепових українських говірках.
6. Акцентуація іменних частин мови у східностепових українських говірках.
7. Іменні словозмінні парадигми у східностепових українських говірках.
8. Система вправ і завдань зі стилістики у загальноосвітній школі.
9. Вивчення риторики в 11 класі ЗОШ.
10. Мовленнєвий етикет українців та його вивчення у школі.
11. Фразеологізми іншомовного походження у сучасній українській мові та їхнє вивчення у школі.
 12. Концепт «людина» в українській фразеології.
 13. Системні зв'язки у фразеології та їхнє вивчення у школі.
 14. Типологія диктантів та методика їхнього проведення у 5–9 класах.
 15. Фразеологічні одиниці на позначення розумових здібностей людини в українській мові.
 16. Вивчення лексикографії у школі.
 17. Особливості функціонування фразеологізмів в умовах білінгвізму (на матеріалі сучасної українськомовної преси).
 18. Спортивний жаргон української мови як об'єкт лінгвістичного аналізу
 19. Особливості політичної термінології сучасної української мови.
 20. Засоби мовного вираження статусної та міжособистісної дистанції (на матеріалі художніх творів).
 21. Інноваційні лексико-семантичні явища в сучасній періодиці.
 22. Формування орфоепічних норм під час вивчення іменника у 5 класі.
 23. Словотворчі варіанти іменника і культура мовлення учнів.
 24. Мовленнєвий тренінг як інноваційний метод навчання української мови в 10 класі.
 25. Явище інтерференції як джерело помилок в українській мові (прикладний аспект).
 26. Осмислення динамічності лексичної системи у процесі формування мовної особистості учня.
 27. Робота з лексичними синонімами під час вивчення морфології у загальноосвітній і вищій школі.
 28. Вивчення лексем із сукупним значенням у школі.

29. Структурно-семантичні особливості іменних частин мови із сукупним (збірним) значенням.
30. Типологія синкретичних відношень у словосполученні та простому реченні.
31. Дослідження об'єктних та атрибутивних семантико-синтаксичних відношень в українському словосполученні.
32. Функціонально-семантичний вияв суб'єкта в українській мові.
33. Реалізація діяльнісної змістової лінії під час вивчення іменних частин мови.
34. Вивчення системних відношень у лексиці в 5 класі.
35. Особливості вивчення української мови в старших класах шкіл нового типу.
36. Методи і прийоми вивчення будови слова і словотвору в загально-освітній школі.
37. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення фонетики у 5 класі.
38. Особові імена в говірці села (динаміка, варіантність).
39. Фразеологізми з компонентом «особове ім'я» в українській мові.
40. Шляхи опрацювання онімної лексики в школі.
41. Лексична база і словотвір прізвищ (на матеріалі села, району, міста).
42. Робота з лексичними синонімами під час вивчення морфології в школі.
43. Технологія формування навчально-дослідних умінь учнів у навчанні мови.
44. Формування навичок творчої самостійності учнів під час вивчення (іменника, прикметника...).
45. Творчо-розвивальні технології та їхня реалізація на уроках мови.
46. Прийоми зіставлення у процесі вивчення української мови у російськомовному середовищі.
47. Самореалізація особистості підлітків на уроках української мови.
48. Навчання діалогічного мовлення на уроках української мови.
49. Формування образного мислення учнів на уроках лексикології.
50. Формування аудіативних умінь на уроках української мови.
51. Реалізація дослідницького методу в процесі формування мовленнєво-комунікативних умінь учнів (на матеріалі...).
52. Розвиток критичного мислення учнів на уроках української мови (або під час вивчення розділу).
53. Умови реалізації інтерактивних методів навчання на уроках української мови.
54. Проектна технологія навчання на уроках української мови.

ТЕМАТИКА МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

1. Словотвір іменників у східностепових українських говірках.
2. Словотвір прикметників у східностепових українських говірках.
3. Словотвір дієслів у східностепових українських говірках.
4. Парадигматика та синтагматика займенника у східностепових українських говірках.
5. Система часових та способових форм дієслова у східностепових українських говірках.
6. Структурно-семантичний аналіз фразеології східностепових українських говірок.
7. Парадигматика фразеологічних одиниць у східностепових українських говірках.
8. Морфологічні особливості конфесійного стилю української мови.
9. Синтаксичні особливості конфесійного стилю української мови.
10. Експресивний потенціал фразеологічних синонімів в романі Євгена Гуцала «Позичений чоловік».
11. Лексико-фразеологічні засоби образності у творах Ліни Костенко.
12. Особливості лексико-семантичного способу творення слів у сучасній українській мові.
13. Способи авторської трансформації фразеологізмів у романі О. Ільченка «Козацькому роду нема переводу».
14. Інтерференція як результат контактного білінгвізму (на матеріалі українськомовної преси м. Вінниця).
15. Мовні процеси в політичному дискурсі.
16. Політична реклама в Україні: лінгвістичний та соціальний аспекти.
17. Нормативність української мови і її відбиття у лексикографічних працях (20-і роки ХХ ст.).
18. Розвиток ідей Л. А. Булаховського про мову художньої літератури.
19. Особливості вживання форм кличного відмінка іменників чоловічого роду II відміни в різних стилях.
20. Літературно-писемна традиція як чинник лексико-стильових інновацій О. Забужко.
21. Реалізація функціональних типів сукупних дієслів у сучасній українській мові.
22. Типологія обставинних відношень у словосполученні та простому реченні української мови.
23. Видова кореляція дієслівних форм в сучасній українській мові.
24. Фразеологізми в ідіостилі О. Черногуза: структура, семантика, функції.

25. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів у творах Л. Костенко.
26. Внутрішньопредметні зв'язки під час вивчення розділу «Фонетика. Орфоєпія. Графіка. Орфографія» в загальноосвітній та вищій школах.
27. Семантика і функціонування етикетних формул в епістолярії І. Франка (або іншого письменника).
28. Ономастикон художніх творів Григора Тютюнника.
29. Семантичні і словотвірні типи українських прізвищ (села, чи району, чи міста).
30. Ергоніми м. Вінниця.
31. Антропонімія художніх творів Є. Гуцала.
32. Технологія розвитку критичного мислення учнів (студентів) у навчанні мови.
33. Лінгводидактичні засади вивчення української мови в умовах двомовності.
34. Реалізація на уроках української мови педагогічного досвіду учителів-новаторів Вінниччини.
35. Педагогічні умови реалізації інтегрованого навчання на уроках української мови.
36. Факультативні заняття з української мови у школах вищого рівня.
37. Принцип інтегрованого навчання та його реалізація на уроках української мови.
38. Теоретико-методологічні основи організації особистісно-орієнтованого навчання української мови.
39. Формування життєвих компетентностей під час вивчення української мови.
40. Організація самостійної роботи студентів на заняттях з української мови.
41. Мультимедійні засоби навчання і методи їхнього використання у навчанні української мови.

ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНА ЛЕКСИКА В ПОВІСТІ М. СТЕЛЬМАХА
«ЩЕДРИЙ ВЕЧІР»**

КУРСОВА РОБОТА

студентки I курсу
спеціальності «українська мова
і література»
філологічного факультету,
групи Б
СТЕПАНЕНКО ЛАРИСИ

Науковий керівник – ст. викл.
ВАЖЕНІНА О. Г.

Вінниця – 2016

Навчальне видання

Митько Неля Андріївна
Познанська Віра Дмитрівна
Вінтонів Михайло Олексійович
Важеніна Олена Григорівна

**КУРСОВІ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ
ТА ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА**

*(для студентів денної і заочної форм навчання
спеціальності «Українська мова і література»
і заочної форми навчання зі скороченим терміном
спеціальності «Українська мова і література»)*

Редактор
Технічний редактор

А. О. Цяпало
О. К. Гомон

Підписано до друку 31.01.2017
Формат 60 x 84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,4
Тираж 25 прим. Зам. № 14

Донецький національний університет
21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 1854 від 24.06.2004 р.